

Sygn. akt I C 1182/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2017 roku

Sąd Rejonowy w Wieluniu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Magdalena Kościarz

Protokolant: sekr. D. S.

po rozpoznaniu w dniu 06 grudnia 2017 roku w Wieluniu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki A. K. kwotę 10.595,25 zł (dziesięć tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt pięć złotych 25/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 20 września 2017 roku do dnia zapłaty,
2. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki A. K. kwotę 4.147,00 zł (cztery tysiące sto czterdzieści siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu

Sygn. akt I C 1182/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 września 2017 roku (data stempla pocztowego) powódka A. K., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej: (...) S.A., Ubezpieczyciel) kwoty 10.595,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 20 września 2017 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 3.600,00 zł z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.

W uzasadnieniu wskazano, iż w dniu 12 kwietnia 2013 roku powódka, działająca jako konsument zawarła z (...) S.A. umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...) ze składką regularną. Zawarcie umowy potwierdzono polisą nr (...). Umowa została zawarta na czas nieokreślony, z regularną składką ubezpieczeniową określoną na 1.550,00 zł miesięcznie. Następnie, w dniu 05 lutego 2014 roku, powódka rozwiązała zawartą z pozwaną umowę ubezpieczenia i zaprzestała uiszczania składek ubezpieczeniowych. Łączna suma kwot zgromadzonych przez powódkę na rachunku pozwanego wyniosła 10.595,25 zł. (...) S.A. dokonał umorzenia wszystkich jednostek uczestnictwa w funduszu zgromadzonych na rachunku umowy ubezpieczenia, a następnie potrącił ze zgromadzonych na rachunku środków kwotę 10.595,25 zł tytułem opłaty dystrybucyjnej. W ocenie A. K., z uwagi na to, iż zarówno warunki pobierania opłaty dystrybucyjnej, jak i jej wysokość nie były przedmiotem indywidualnych uzgodnień z powódką, nie wiążą jej, ponieważ kształtują jej prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jej interesy. Ponadto, podniesiono legalność i zasadność uregulowań OWU, Tabeli opłat i limitów ustalających wysokość opłaty dystrybucyjnej, które to postanowienia stanowią niedozwolone postanowienia w obrocie z konsumentem (art. 385¹ k.c.) (pozew k. 2-12).

Postanowieniem z dnia 04 października 2017 roku, Sąd z urzędu skierował sprawę do mediacji, jednocześnie wyznaczając mediatorem D. K.. Protokołem z przebiegu mediacji Sąd został poinformowany przez mediatora, iż do rozpoczęcia mediacji nie doszło (postanowienie k. 36, protokół z mediacji k. 73).

Pismem z dnia 23 października 2017 roku (data stempla pocztowego), pozwany reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, złożył odpowiedź na pozew, w której wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu podniesiono, że umowa zawarta pomiędzy stronami miała charakter umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi. Umowa - polisa została zawarta na podstawie wniosku, na którym powódka własnoręcznie potwierdziła, iż przed przystąpieniem do ubezpieczenia zapoznała się z jego treścią, zrozumiała ją i zaakceptowała. Ponadto, pozwany wskazał, iż postanowienie OWU (opłata za całkowity wykup polisy w przypadku rozwiązania umowy) nie ma charakteru abuzywnego. Pozwany (...) S.A. podkreślił, że postanowienia OWU, nie podlegają kontroli abuzywności, bowiem świadczenie wykupu jest jednym z trzech głównych świadczeń po stronie ubezpieczyciela. Z kolei, odnosząc się do wysokości pobranej opłaty pozwany wskazał, iż z uwagi na specyfikę produktu koszty ponoszone przez (...) S.A. – koszty akwizycji – szczególnie w pierwszych latach trwania umowy są tak wysokie, że dopiero wówczas gdy umowa trwa odpowiednio długo, wysokie koszty poniesione na początku jej trwania mogą zostać skompensowane zyskami osiąganymi w kolejnych latach. Opłata z tytułu całkowitego wykupu wartości polisy nie jest więc, w żadnym razie osiągnięciem zysku, a skompensowaniem poniesionych kosztów. Co więcej, pozwany podniósł zarzut przedawnienia, na podstawie art. 819 § 1 k.c., z treści którego wynika, iż dla roszczeń wynikających z umowy ubezpieczenia termin przedawnienia wynosi trzy lata

(odpowiedź na pozew k. 45-50).

W piśmie procesowym z dnia 08 listopada 2017 roku (data wpływu) pełnomocnik powódki zaprzeczył twierdzeniom pozwanego, wskazując, iż charakter prawny i funkcja opłaty dystrybucyjnej nie wynikają z treści umowy ubezpieczenia, do której przystąpiła powódka, ponieważ nie są przedmiotowo istotnym składnikiem tej umowy. Ponadto, A. K. zanegowała argumentację strony pozwanej odnoszącą się do braku abuzywności klauzul dotyczących opłaty dystrybucyjnej zawartej w treści umowy ubezpieczenia, ponieważ okoliczność, iż klauzule nie zostały wpisane na listę postanowień niedozwolonych nie oznacza, że nie zawierają takich postanowień. W konsekwencji strona powodowa uznała, iż nie ma wątpliwości co do tego, że stosowanie mechanizmu pomniejszającego sumę zwracaną stronie powodowej podlega kontroli pod kątem abuzywności, na podobnych zasadach jak klauzule przewidujące wprost opłatę likwidacyjną. Stosowanie przez pozwanego klauzul tożsamyh do wpisanych na listę klauzul niedozwolonych stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumenta, a treść tych postanowień nie wiąże konsumentów, a tym samym powódki (pismo k. 65-71).

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

W dniu 12 kwietnia 2013 roku A. K. jako osoba fizyczna zawarła z (...) S.A. z siedzibą w W., na podstawie Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na Życie z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi o nazwie (...) umowę ubezpieczenia na życie, na czas nieokreślony, ze składką regularną w kwocie 1.550,00 zł miesięcznie, potwierdzoną polisą nr (...). Umowa ubezpieczenia została zawarta w oparciu o wzorzec umowny – „Ogólne Warunki Ubezpieczenia na Życie z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi OmniProfit P.” (dalej: OWU).

(dowód: Ogólne Warunki Ubezpieczenia na Życie z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi OmniProfit P. k. 16-23, wykaz transakcji k. 25, umowa k. 57-58)

Umowa ubezpieczenia została rozwiązana w dniu 05 lutego 2014 roku – w pierwszym roku polisy. Zgodnie z treścią rozliczenia Fundusz pobrał ze środków zgromadzonych przez A. K. na rachunku polisy opłatę dystrybucyjną stanowiącą całość wartości rachunku polisy tj. kwotę 10.595,25 zł.

(dowód: pismo k. 24)

Zgodnie z § 11 ust. 1 OWU Ubezpieczającemu przysługuje prawo wypowiedzenia umowy w dowolnym czasie ze skutkiem natychmiastowym. Zgodnie zaś z § 27 ust. 1-3 Ubezpieczającemu w przypadku wypowiedzenia umowy przysługiwało prawo do wartości polisy. W przypadku całkowitego wykupu wartości polisy, do którego Ubezpieczający miał prawo w dowolnym czasie, ubezpieczyciel wypłacał wartość wykupu. Wówczas z tytułu całkowitego wykupu wartości polisy Towarzystwo – ubezpieczyciel pobiera opłatę dystrybucyjną określoną w Tabeli opłat i limitów jako procent składki pierwszorocznej uzależniony od roku polisy, w którym dokonywany jest wykup. Opłata ta nie może być wyższa niż wartość polisy określona na dzień umorzenia jednostek uczestnictwa – § 27 ust. 6. Zgodnie z tabelą opłat i limitów, stanowiącą załącznik nr 1 do OWU, opłata dystrybucyjna pobierana w przypadku całkowitego wykupu wartości polisy w pierwszych 2 latach polisy wynosiła 120% składki pierwszorocznej, w 3 i 4 roku polisy 115%, w 5 i 6 – 100%, następne lata polis do końca okresu składkowego lub okresu utrzymania umowy – 100%, a po zakończeniu okresu utrzymania umowy 0%.

(dowód: załącznik nr 1 do OWU k. 23)

Dodatkowo, zgodnie z § 25 OWU Towarzystwo z tytułu umowy, niezależnie od opłaty dystrybucyjnej, pobiera opłaty tj.: za ryzyko, administracyjną, operacyjną, opłatę za całkowity i częściowy wykup wartości dodatkowej oraz za administrowanie grupą Funduszy i zarządzanie Funduszami. Wysokość tych opłat określona została w Tabeli opłat i limitów.

(dowód: Ogólne Warunki Ubezpieczenia na Życie z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi OmniProfit P. k. 16-23)

Powódka A. K., działająca przez profesjonalnego pełnomocnika, pismem z dnia 07 września 2017 roku zatytułowanym „Ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty” wezwała pozwanego (...) S.A. do zwrotu nienależnie pobranej kwoty tytułem opłaty za wykup w kwocie 10.595,25 zł w terminie 7 dni od otrzymania wezwania. (...) S.A. otrzymało pismo w dniu 12 września 2017 roku. Wezwanie do zapłaty pozostało bezskuteczne.

(dowód: wezwanie do zapłaty k. 26-27)

Ustalając stan faktyczny w przedmiotowej sprawie Sąd oparł się na dowodach z dokumentów złożonych do akt sprawy w toku postępowania, których treść i autentyczność nie zostały skutecznie zakwestionowane.

W ocenie Sądu, nie zachodzą żadne przesłanki wpływające na podważenie prawdziwości dokumentów złożonych do akt sprawy w trakcie procesu. Należy ponadto zauważyć, iż nie były one kwestionowane przez strony tak co do formy, jaki i treści, stanowiąc tym samym cenne, a przy tym miarodajne i wiarygodne źródło wiedzy o faktach, mających istotne znaczenie dla sprawy.

Tym samym należy stwierdzić, że stan faktyczny w sprawie był co do zasady bezsporny, odmienna natomiast była jego ocena prawna dokonana przez strony procesu.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powódka A. K. opierała wniesione przeciwko pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w W. powództwo na tym, że postanowienia o opłatach z tytułu wykupu wartości polisy są niedozwolone, z uwagi na sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażąco naruszenie interesu powódki oraz brak informacji o ryzyku utraty znacznej części (w przedmiotowej sprawie całości) środków z polisy. Zgodnie bowiem, z treścią art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumenta niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszają jego interesy.

Zdaniem strony pozwanej, postanowienia o opłatach za całkowity wykup nie należą do klauzul niedozwolonych, bowiem wypłata wartości wykupu polisy stanowi główne świadczenie stron, zaś postanowienia te nie są sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Użyte w art. 385¹ § 1 zd. 2 pojęcie „głównych świadczeń stron” nie jest zdefiniowane, przez co podlega wykładni, ale nie może ulegać wątpliwości, że chodzi o takie świadczenia, które charakteryzują, definiują i typizują umowę, a bez których nie doszłoby do jej zawarcia. Potwierdzeniem takiej interpretacji omawianego pojęcia, jest wymienienie przez ustawodawcę ceny i wynagrodzenia jako istotnych elementów stosunków zobowiązaniowych, które wyłączone są spod kontroli abuzywności, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W tym kontekście nie sposób uznać, aby świadczenie w postaci opłaty likwidacyjnej, które obciąża ubezpieczonego na wypadek rezygnacji z ubezpieczenia, charakteryzowało lub typizowało umowę ubezpieczenia lub umowę inwestycyjną, które to elementy znajdujemy w umowach na życie i dożycie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu I Wydział Cywilny z dnia 16 lutego 2017 r., I ACa 1585/16, opubl. L.)

Należy zaznaczyć, iż opłaty od wykupu nie są świadczeniem głównym tych umów. Składnikami głównymi są składniki ubezpieczeniowe po stronie ubezpieczonego – składka i wypłata sumy ubezpieczenia przez Ubezpieczyciela. Kwota opłaty od wykupu jest jedynie potrącana przez Ubezpieczyciela z kwoty stanowiącej jego świadczenie główne. W przypadku rozwiązania umowy, Ubezpieczyciel wypłaca ubezpieczonemu kwotę równą wartości rachunku pomniejszoną o opłatę dystrybucyjną oraz o stosowny podatek dochodowy od osób fizycznych (w przypadku osiągnięcia dochodu z tytułu umowy ubezpieczenia). Dochodzone przez ubezpieczonego świadczenie nie stanowi więc świadczenia głównego, a co za tym idzie dotyczące go postanowienia umowne mogą być oceniane w kontekście naruszeń art. 385¹ § 1 k.c. Tym bardziej, za świadczenie główne nie można uznać obowiązku uiszczenia przez ubezpieczonego opłaty likwidacyjnej. Nawet przyjęcie, że ostateczny zwrot surogatu zainwestowanych składek był elementem świadczenia głównego, oceny tej nie zmienia (por. wyrok Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 25 maja 2016 r., III Ca 9/16, opubl. L.).

Przenosząc powyższe rozważania w realia przedmiotowej sprawy, stwierdzić należy, iż zastosowane przez pozwanego Ogólne Warunki Ubezpieczenia stanowią jednocześnie wzorzec umowy. Pod pojęciem wzorca umownego (ogólnych warunków umów) w świetle treści art. 384 k.c. rozumie się przygotowane z góry, przed zawarciem umowy, postanowienia kształtujące treść stosunku prawnego wiążącego strony. Warunek ten został spełniony przez analizowany zapis polisy.

Podkreślenia wymaga okoliczność, że w każdym wypadku wystąpienia sprzeczności treści umowy z wzorcem umowy, sama umowa pozostaje ważna i wywołuje określone w niej skutki prawne, w przeciwieństwie do wzorca, który zachowuje znaczenie prawne w części niesprzecznej, w pozostałej staje się bezskuteczny wobec drugiej strony.

Natomiast, biorąc pod uwagę, iż umowa ubezpieczenia uregulowana w art. 805 k.c. i następne, jak również w pozakodeksowych aktach normatywnych dotyczących ubezpieczeń, w szczególności w ustawie z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (tj. Dz.U. z 2017 r., poz. 1170 ze zm.) nie jest ukształtowana jako umowa konsumencka, lecz jako typ umowy co najmniej jednostronnie profesjonalnej po stronie ubezpieczającego, który zawiera umowę w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa. W niniejszej sprawie bezspornym było, że pozwany ma status przedsiębiorcy w rozumieniu treści art. 43¹ k.c.

Zgodnie z analizą zawartej przez strony umowy, nie pozostawia wątpliwości fakt, że powódka zawierając polisę ubezpieczeniową na życie, z całą pewnością ma status konsumenta. Zgodnie z treścią art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się bowiem, osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową. W przedmiotowej sprawie A. K. zawarła umowę ubezpieczenia na życie jako osoba fizyczna, dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową.

Postanowienia ogólnych warunków umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, przewidujące, że w razie wypowiedzenia umowy przez ubezpieczającego przed upływem 10 lat od daty zawarcia umowy, ubezpieczyciel pobiera opłatę likwidacyjną powodującą utratę wszystkich lub znacznej części zgromadzonych na rachunku ubezpieczającego środków finansowych, rażąco narusza interesy konsumenta i stanowi niedozwolone postanowienia umowne w świetle art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2013 r., I CSK 149/13, opubl. L.).

W okolicznościach niniejszej sprawy, niezbędnym stało się więc dokonanie analizy co do zgodności klauzuli zawartej w § 27 OWU pod kątem jej zgodności z treścią przepisu art. 385¹ k.c. i następne.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż w świetle art. 805 § 1 k.c. głównym świadczeniem ubezpieczyciela jest wypłata świadczenia w kwocie określonej umową w pełnej wysokości. Natomiast, głównym świadczeniem ubezpieczającego jest obowiązek uiszczania składki ubezpieczeniowej. Świadczenie określone poza składką będzie w tej sytuacji świadczeniem ubocznym. Takim świadczeniem jest w szczególności każde świadczenie związane z przedwczesnym rozwiązaniem umowy (por. wyrok Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu z dnia 20 listopada 2014 r., I C 1366/14, opubl. L.).

Ubezpieczyciel nie może ze składek ubezpieczonego pokrywać kosztów poniesionych przez siebie tzw. kosztów akwizycji tj. kosztów bezpośrednich np. z tytułu prowizji dla pośrednika ubezpieczeniowego – agenta czy też kosztów pośrednich np. kosztów reklamy i promocji produktów ubezpieczeniowych, nie są to bowiem koszty związane z konkretną umową ubezpieczenia, ale koszty własne Ubezpieczyciela jako koszty ogóle prowadzenia działalności gospodarczej. Ubezpieczony nie ma wpływu na te koszty i nie jest stroną umowy np. zawartej przez Ubezpieczyciela z pośrednikiem ubezpieczeniowym – agentem. Zgodnie z treścią art. 761³ i art. 761⁴ k.c., jeżeli umowa zawarta pomiędzy Ubezpieczycielem, a ubezpieczonym ma być wykonywana częściami, agent nabywa prawo do prowizji w miarę wykonywania tej umowy. Natomiast, w razie rozwiązania umowy z przyczyn nie leżących po stronie Ubezpieczyciela (np. jak w niniejszej sprawie, wypowiedzenia umowy przez ubezpieczonego) – agent nie może żądać prowizji, a prowizja już wypłacona podlega zwrotowi. Nawet jeżeli umowa pomiędzy Ubezpieczycielem, a agentem zawiera postanowienia korzystniejsze dla agenta, to ubezpieczony nie może ponosić skutków takiego postępowania Ubezpieczyciela, który – będąc profesjonalistą i prowadząc działalność na wielką skalę – nie był w stanie zabezpieczyć swoich interesów w relacji z własnym agentem.

Oplata z tytułu wykupu jest tak wysoka (120% składki pierwszorocznej w przypadku przedmiotowej polisy), że pochłania całą składkę zwracaną ubezpieczonemu, co w świetle przepisów art. 58 k.c. należy uznać za niedopuszczalne z punktu widzenia zasad współzycia społecznego. W związku z tak wysoką opłatą za wykup, rezygnacja przez ubezpieczonego z dalszego wnoszenia składek ubezpieczeniowych (w rozpatrywanym okresie czasu) skutkowałą utratą środków, jakie zostały uzyskane poprzez wykup. W istocie więc, ubezpieczyciel przewidział tu dla ubezpieczonego swoistą sankcję za rezygnację z dalszego kontynuowania umowy – bez powiązania jej z realnie poniesionymi wydatkami, przy czym zastrzeżenie to jest całkowicie niezależne od wartości posiadanych przez ubezpieczonego jednostek uczestnictwa. Przedsiębiorca może stosować postanowienia wzorca umownego określającego zasady odpowiedzialności finansowej konsumenta w przypadku wcześniejszego wypowiedzenia umowy, ale zasady tej odpowiedzialności muszą pozostawać w związku z kosztami i ryzykiem przedsiębiorcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2007 r., III SK 21/06, opubl. L.).

Tak sformułowane postanowienie narusza dobre obyczaje, gdyż sankcjonuje przejście przez ubezpieczyciela całości zgromadzonych przez ubezpieczającego środków – wykupionych środków, w całkowitym oderwaniu od skali poniesionych przez ten podmiot wydatków. Nie wystarcza tu ogólnikowe powołanie się na rzekomo powszechnie znany fakt, że koszt wykupu ulokowanych środków jest w pierwszych latach trwania umowy ubezpieczenia wyższy niż w następnych, z uwagi na wyższe opłaty manipulacyjne. Nie stanowi też dostatecznego usprawiedliwienia dla stosowania tak rygorystycznego automatyzmu okoliczność, że umowy ubezpieczenia na życie mają ze swej natury długoterminowy charakter. Postanowienia takie prowadzą do wzbogacenia się ubezpieczyciela, kosztem

ubezpieczającego. Nadto, kształtują prawa i obowiązki stron w sposób nierównomierny, gdyż opłata dystrybucyjna ustanowiona jest wyłącznie na rzecz strony pozwanej, co stanowi rażące naruszenie interesów konsumenta poprzez nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść (por. wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 20 marca 2014 r., II Ca 1501/13, opubl. L.).

Pozwany jako Ubezpieczyciel pozostaje zainteresowany jak najdłuższym uiszczaniem przez ubezpieczającego składek, w celu ich dalszego inwestowania. Jednak mobilizacja i zachęcanie klientów do podpisania umowy długoterminowej nie może polegać na obciążaniu ich, w przypadku wypowiedzenia przez nich umowy, opłatami dystrybucyjnymi, których charakter, funkcja oraz mechanizm ustalania nie zostały w ogólnych warunkach umowy wyjaśnione. Wbrew stanowisku pozwanego, ma to istotne znaczenie dla sprawy. Trzeba także wziąć pod uwagę fakt, iż Ubezpieczyciel w trakcie trwania umowy pobiera bieżące opłaty, tj. opłatę za ryzyko, opłatę administracyjną, opłatę operacyjną, opłatę za całkowity i częściowy wykup wartości dodatkowej oraz opłatę za administrowanie grupą Funduszy i zarządzanie Funduszami (procent opłaty ustalony jest w tabeli opłat i limitów). Zatem, koszty związane z działalnością inwestycyjną Ubezpieczyciela na rzecz konkretnego klienta znajdują swoje odzwierciedlenie już w tych opłatach. Brak natomiast uzasadnienia dla naliczania tak wysokiej opłaty z tytułu wykupu środków zgromadzonych w ramach ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego, bowiem Ubezpieczyciel nie wykazał, aby likwidacja takiego rachunku niosła za sobą tak znaczne koszty (por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 lutego 2013r., V Ca 3013/12, opubl. L.). Kwestionowany zapis rażąco narusza interes konsumenta, gdyż prowadzi do uzyskiwania przez Ubezpieczyciela pewnych (ustalonych z góry, niezmiennych) korzyści kosztem ubezpieczonego. Słusznie zatem powódka wskazywała, że przedmiotowa klauzula wypełnia dyspozycję przepisu art. 385¹ § 1 k.c. Zapisy dotyczące opłaty dystrybucyjnej, znajdujące się w OWU, nie były z powódką negocjowane indywidualnie i są one tożsame z postanowieniami zapisanymi w rejestrze klauzul niedozwolonych pod pozycją 2161, 3834, 4631, 4632, 4633, 5608 prowadzonym przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta. Poza tym, opłata dystrybucyjna nie jest świadczeniem głównym umowy. Za niedozwoloną klauzulę umowną naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być uznana nie tylko klauzula umowna o identycznej treści, jak klauzula wpisana do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., ale również klauzula o treści zbliżonej, której stosowanie wywiera taki sam skutek, jak stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru. „Rażące naruszenie interesów konsumenta”, w rozumieniu art. 385¹ k.c., oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Obie wskazane w tym przepisie formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają zakres określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04 i z dnia 5 czerwca 2007r., I CSK 117/07 - opubl. L.).

Oczywistym dla Sądu jest fakt, iż Ubezpieczyciel naruszył również zawarty w art. 23a w zw. z art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tj. Dz.U. z 2017r., poz. 229 ze zm.) zakaz stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami postanowień, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. – bo takim było postanowienie dotyczące opłaty likwidacyjnej – w przedmiotowej sprawie opłaty dystrybucyjnej. Zakazane z mocy art. 24 ust. 1 i ust. 2 przywołanej ustawy jest nie tylko stosowanie postanowień wzorców uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu (...) i wpisanych do urzędowego rejestru, ale także klauzul o zbliżonej treści, których stosowanie wywiera taki sam skutek, jak stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru. Zaakceptowanie odmiennego poglądu przyczyniłoby się do obchodzenia przez przedsiębiorców przepisów art. 385¹ k.c. i art. 479⁴⁵ k.p.c., a w konsekwencji prowadziłoby do podważenia skuteczności całego systemu ochrony konsumentów przed abuzywnymi klauzulami wzorców umów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 listopada 2013r., VI ACa 280/13, opubl. L.).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, iż zapisy w umowach o opłacie za wykup są nieważne i nie wiążą powódki, a zatem pozwany – Ubezpieczyciel nie powinien był ich potrącić z kwoty wypłacanej A. K.. Podpisanie

bowiem, dokumentów przez powódkę nie wyłącza możliwości kontroli abuzywności zapisów w umowach i nie znosi ich nieważności. Celem polisolokaty obok ochrony ubezpieczeniowej było głównie oszczędzanie, a nie 100% strata z której realizacją spotkała się powódka. W przypadku umów, w których wszystkie lub niektóre z przedstawionych konsumentowi warunków wyrażone są na piśmie, warunki te muszą zawsze być sporządzone prostym i zrozumiałym językiem (por. art. 5 zdanie 1 Dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich nr 93/13/EWG). Pozwany w sposób niezrozumiały, w § 27 ust. 6 OWU, sformułował, że opłata dystrybucyjna jest pobierana jako procent składki pierwszorocznej określonej w Tabeli opłat i limitów. Tymczasem aspekt informacyjny ma ogromne znaczenie, z uwagi na nadal niezadawalający poziom wiedzy i świadomości prawnej konsumentów jako grupy słabszej w stosunku do profesjonalnego kontrahenta. Wyjaśnienie konsumentowi w postanowieniach OWU mechanizmu wyliczenia opłaty dystrybucyjnej pozwoliłoby realnie ocenić ubezpieczającemu wszystkie elementy proponowanej przez pośrednika umowy ubezpieczenia i ocenić, czy zawarcie umowy jest dla konsumenta rzeczywiście korzystne, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności, które mogą nastąpić w przyszłości i skutkować ewentualnym wcześniejszym rozwiązaniem umowy.

Przy ocenie zachowania pozwanego należy zwrócić także uwagę na przepisy ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tj. Dz.U. z 2017r., poz. 2070 ze zm.). W myśl art. 4 ust. 1 przywołanej ustawy praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów, jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu.

W tym stanie rzeczy, uznając postanowienia § 27 ust. 6 OWU za niewiążące w świetle treści przepisu art. 385¹ § 1 k.c. należało uznać brak podstawy do pobrania przedmiotowej opłaty. Tym samym, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 10.595,25 zł stanowiącą opłatę dystrybucyjną za wykup wartości polisy, zgodnie z żądaniem pozwu.

Bezzasadnym w niniejszej sprawie okazał się zarzut przedawnienia zgłoszony przez stronę pozwaną. Umowa (...) na życie zawarta przez strony rozwiązana została z dniem 05 lutego 2014 r. Data rozwiązania umowy nie była kwestionowana przez strony, spornym był jedynie termin przedawnienia.

W ocenie Sądu, dochodzone pozwem roszczenie zapłaty nie jest roszczeniem wynikającym z umowy ubezpieczenia. Strona powodowa nie domaga się zapłaty przez stronę pozwaną świadczenia umownego, lecz zapłaty kwoty pobranej bez ważnej podstawy prawnej, stanowiącej nienależnie pobrane świadczenie. Wobec tego zasadnym jest przyjęcie 10 letniego terminu przedawnienia, gdyż zgodnie z art. 118 k.c. z upływem takiego terminu przedawniają się nienależne świadczenia. Sąd nie znalazł podstawy do zastosowania w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy art. 819 § 1 k.c., gdyż żądanie pozwu nie dotyczyło roszczenia z tytułu ubezpieczenia. Świadczenie uznane za nienależne stanowiło wysokość opłaty dystrybucyjnej pobranej przez pozwanego bez podstawy prawnej ze środków należnych powódce, w związku z rezygnacją z umowy ubezpieczenia, w oparciu o bezskuteczne względem powódki, będącej konsumentem postanowienia OWU, określające wysokość tej opłaty. Umowa ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi jest umową o charakterze mieszanym. Zawiera w sobie elementy klasycznego modelu umowy ubezpieczenia na życie i postanowienia charakterystyczne dla umów, których celem jest inwestowanie kapitału. Przewidziana umową ochrona ubezpieczeniowa ma jednak, z uwagi na sumę ubezpieczenia charakter symboliczny – na wypadek śmierci ubezpieczonego Ubezpieczyciel zobowiązał się w umowie, wypłacić 105% wartości polisy w dacie umorzenia, ale nie więcej niż 1.500,00 zł minus należny podatek. Tak więc, dominuje aspekt kapitałowy uzasadniający pogląd, że cel umowy zakłada istnienie długotrwałego stabilnego stosunku prawnego łączącego strony w celu zgromadzenia jak najwyższego kapitału i wygenerowanie możliwie najlepszego efektu ekonomicznego dla ubezpieczonego, co zapewnia ubezpieczycielowi określone korzyści.

Podsumowując, pobranie opłaty dystrybucyjnej z tzw. polisolokaty jako świadczenia nienależnego jest czynnością nie pozostającą w związku z łączącą strony umową ubezpieczeniową, dla której to umowy termin ustawowy przedawnienia wynosi 3 lata. Zastosowanie art. 118 k.c., a co za tym idzie terminu przedawnienia wynoszącego 10 lat, pozwala na dochodzenie roszczeń jeszcze wiele lat po rozwiązaniu umowy.

Mając na uwadze fakt, iż umowa uległa rozwiązaniu z dniem 05 lutego 2014 roku, to jako datę rozpoczęcia biegu przedawnienia należało przyjąć dzień 05 lutego 2014 roku.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 359 k.c. Zobowiązanie do zwrotu bezpodstawnie uzyskanej korzyści ma charakter bezterminowy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76 i z dnia 18 czerwca 2014 r., V CSK 421/13 – opubl. L.). W konsekwencji termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 k.c., a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego. W przedmiotowej sprawie wezwanie do zapłaty zostało doręczone pozwanemu w dniu 12 września 2017 roku – termin zapłaty wynosił 7 dni od otrzymania wezwania, a więc poczynając od dnia 20 września 2017 roku pozwany pozostaje w opóźnieniu – i od tego też dnia powódce należą się od zasądzonej kwoty odsetki ustawowe za opóźnienie do dnia ich zapłaty.

O kosztach, jak w pkt 2 wyroku Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., myśl którego pozwany, jako strona przegrywająca sprawę na żądanie A. K., obowiązany jest do zwrotu kosztów procesu, które po stronie powódki wyniosły 4.147,00 zł i złożyły się na nie:

- opłata sądowa od pozwu w kwocie 530,00 zł (art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 623 ze zm.),
- koszty zastępstwa prawnego w kwocie 3.600,00 zł (§ 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.), gdyż taka kwota odpowiada charakterowi sprawy, nakładowi pracy pełnomocnika i jest zgodna z obowiązującymi stawkami,
- opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego w kwocie 17,00 zł ustalona przy uwzględnieniu części IV tabeli stanowiącej załącznik do ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1827 ze zm.).